

Moro (PI 1)(ALDC, IX, 2045. *Em moro* [PI 1])

En aquest comentari prescindim del pronom que apareix eventualment en algunes respostes i que coneix una tradició (veg. mapa 1384), per centrar-nos bàsicament en la variació desinencial i en la del radical.

La forma originària és *muir*, procedent del llat. vg. *MÖRIO, que havia substituït el cl. MORIOR, amb diftongació de *ō* condicionada per la iod, forma que es manté en parlars mall. (73, 78), simplificada en *mui* 161, amb grau zero de la bategant final o reforçada amb una velar analògica de *mor[k]*, *muic*, pròpia d'una part del val. (var. [mu'ik] 166, 170, [mw'ik] 159).

Les altres formes, mancades de diftongació, arrenquen de l'arrel *mor-* i presenten aquestes variants: *mor*, del bal. i alg. (var. mall. [mə m'ɔ] 74, 79, amb pèrdua de la bategant com en [kɔ] 'cor', [ka] 'car', etc.; cf. *PALDC*, I, mapa 26); *mort* 140, amb reforç dental; *morc*, amb *[-k]* analògica, relacionada amb el subjuntiu *morga*, *mòriga*, com igualment el present *morgo* 128, 142 (*murgo* 125, amb [u] de *m[u]rir*, com *murc* 190); *moc* 145, amb pèrdua de la bategant; *mor[o]*, de la major part del cat. nord-occ., amb la desinència *[-o]* (cf. mapa 1388), convertida en *[-u]* en cat. central des dels s. XV-XVI; *mor[i]*, amb la desinència *[-i]*, pròpia del ross. (cf. mapes 1388 i 1407). *Mòric* i *mòriga* 131, 136, 137 (var. *mòrio* 130; *mòribo* 132, per equivalència acústica G = B; *moigo* 135, encreuat amb *muic*) manifesten dependència del subjuntiu *mòriga*.

La flexió incoativa ha afectat alguns casos: l'extensió de les persones palatalitzades (*moreixes/morixes*) a la primera persona explica *moreixi* 5 i *morixo* 111, 119, amb la var. despalatalitzada *morisso* 98, mentre que en altres casos s'ha mantingut la forma originària occidental en *-isc*, *morisco* (*morisc* 149).

Finalment, a la frontera catalanoaragonesa guaita la var. externa *muero* 87, 94, 100, que es delata per la diftongació de la vocal.

Com a sinònim expressiu s'ha enregistrat *m'empasso* 124, potser relacionat amb *passar* 'anar d'un lloc a un altre'. En la distribució areal la forma originària *muir* ha restat en val., un xic alterada en *muic*, per impulsos analògics, que, a partir de var. arizotòniques (*morir*, *morim*, etc.), ha generat *morc* en val. i algun parlar mall. i eiv., *mor* en bal. i alg., que al Principat ha rebut la desinència *[-o]* (*moro*) en cat. nord-occ. i *[-u]* en cat. central (*mor[u]*). La variant incoativa (*morisco*) coneix parlars ponentins, i *mòric*, del tort., té complicitats amb el subjuntiu.

Moro (model *dormo*) és la forma normativa des del *DOrt*, 1917, amb la consideració de *muir* com a forma antiga, des de Fabra, 1918 (pàg. 91); la *GIEC* (pàg. 304) inclou *mor* com a segona forma de *moro* i relega com a "Altres variants" *muir*, del val., i *mori*, del cat. septentrional; per a la *PEOLC*

Morfologia (pàg. 44), *moro* és forma pròpia de l'àmbit general, mentre que *muir* és pròpia de l'àmbit restringit en els parlars valencians i *mor*, dels parlars baleàrics i alguerès; la forma *morc* no és recomanable.

